

Hyvä opiskelija, äiti, isä, naapuri, isovanhempi, ystävä!

TERVETULOA

Sadutuksen eli lapsen, nuoren tai aikuisen kuuntelemisen pariin koulutuksessa Hämeenlinnassa 26.11.2019 ja helmiskuussa 2020!

Esittelen sadutusmenetelmän käytön tässä pähkinäkuoressa. Kokeile sadutusta kerran (tai pari kertaa) ennen tapaamistamme. Saduta mielellään lasta. Voit kokeilla myös aikuisen sadutusta. Saduta vaikka olisit sitä aikaisemmin jo kokeillut. Aikaa sadutukseen menee usein 10–15 minuuttia, mutta toisinaan se voi kestää pidempään tai vain hetken. Kertoja päättää. Anna kertojan rauhassa kertoa. Kirjaa myös omia mietteitäsi, miltä tuntui saduttaa, miltä lapsesta/ kertojista saattoi tuntu, miltä he näyttivät ja mitä sanoivat. Tuo sadutus ja mietteesi sekä kysymyksesi koulutukseen. Muista pyytää kertojalta lupa lukea sadutus tapaamisessamme. Sadutus ohje on alla. Tarvitsemme sadutuskokemustasi koulutuksessamme.

PS. Kaikkein tärkeintä on, että aidosti olet kiinnostunut siitä, mitä toinen kertoo, muuten hän ei ehkä haluakaan kertoa tarinaansa. Älä siis tee sadutusta kuin tekisit ”vain omaa tehtävää” vaan kuuntele kiinnostuneena, mitä kertoja kertoo.

SADUTUS PÄHKINÄNKUORESSA

Sadutusmenetelmä sopii kaikille, ja sitä on helppo käyttää. Sadutuksen idea on antaa lapselle, nuorelle tai aikuiselle mahdollisuus **kertoa omista ajatuksistaan**. Sadutuksessa kuuntelija ja kirjaaja puolestaan on **kiinnostunut ja haluaa aidosti kuunnella**, mitä toinen mieli kertoo juuri sillä hetkellä.

SADUTUKSEN ALOITUS:

Sano lapselle, lapsiryhmälle (tai aikuiselle):

"Kerro satu (tarina tai juttu). Kirjaan sen juuri niin kuin sen minulle kerrot. Lopuksi luen tarinasi ja voit muuttaa tai korjata sitä mikäli haluat."

Kehota lasta, lapsiryhmä tai aikuista (**älä kysy!**): **"Kerro satu tai juttu!"** Kirjoita sitten kertoja tarina juuri niin kuin hän sen sillä hetkellä haluaa kertoa. **Kirjoita sana sanalta se muistiin kertojan nähden mitään muuttamatta** tai korjaamatta. Kun tarina on valmis, **lue** se kertojalle, jotta hän voi korjata tai muuttaa sitä, mikäli itse haluaa. Satu on **mukava lukea myös muille** (lapsille, nuorille, vanhemmalle tai muille aikuisille), mikäli siihen on **kertojan lupa**. Kirjaa myös **huomioita** sadutustilanteesta, miten se **alkoi**, mitä **mietit**, miten sadutettava **reagoi**, mikä **hämmästytti** jne. Pyydä lupaa kertojalta, että saat ottaa kertomuksen mukaan ja lukea se tapaamisessamme. **Pyydä lupa vasta sadutuksen jälkeen**. Tärkeää on luoda tilanne, jossa osoitat aidon kiinnostuksesi toisen kuuntelemiseen. Yritä siis välttää tunnetta siitä, että teet vain

annettua tehtävää. Usein **kertoja tarvitsee aikaa**, jolloin hän miettii, mitä sanoo. Hiljaisuus saattaa kirjaajasta tuntua pitkältä, mutta **uskalla odottaa** kaikessa rauhassa luottavaisena hätäntymättä.

Lapsi haluaa usein **piirtää** kertomuksestaan kuvan. Joskus lapset haluavat piirtää ensin kertomuksen ja kertoa vasta sitten. Kirjaa myös kertojan **nimi, ikä sekä päivämäärä**, milloin satu kerrottiin ja vaikka **kirjauspaikka**. Erilliselle paperille voi kirjoittaa, miten tilanne alkoi ja mitä sitten tapahtui sekä, mitä itse ajatteli ja tunsu tilanteessa. Muutaman sadutuskerran jälkeen saduttaja eli kirjaaja oppii toimintatavan ja se alkaa tuntua helpolta ja luontevalta.

Lasten saduille voi varata **oman kansion kirjahyllyyn tai ripustakaa** ne seinälle lasten nähtäville. Uusia satuja voi tehdä milloin, missä ja kuka vaan. Tärkeää on, että aikuinen tai nuorempikin kirjaaja on **aidosti kiinnostunut kuulemaan**, mitä kertojalla on sanottavana ja välittää tämän sanoman myös ilmeillään. Sadutus muodostuu kertojan ja saduttajan yhteiseksi "jutuksi". Se syntyy "meidän välissä" kun toinen haluaa kuunnella ja toinen kertoa. Sadutus antaa yhteistä aikaa. Kertomusta **ei arvioida tai arvostella** eikä siitä tehdä pitkälle vietyjä tulkintoja. **Kertoja päättää, millainen tarina on**. Se voi olla parin sanan mittainen, "kirja", kokemus tai vaikka vitsi. Siitä iloitaan yhdessä. Kun kirjaa nuoren lapsen tarinoita säännöllisesti, huomaa hän miten oma puhe muuttuu kirjaimiksi, jotka voidaan myöhemmin lukea juuri siten kun ne on kirjattu. Näin ovat monet lapset oivaltaneet puheen ja kirjoitetun kielen sekä luetun välisen yhteyden ja oppineet kuin itsestään kirjoittamaan ja lukemaan.

Sadutus on **laajasti kokeiltu, tutkittu ja havaittu toimivaksi** menetelmäksi sekä **palkittu** (mm. kansainvälisyyspalkinto, EU:n lasten mielenterveyttä edistävä mallitoiminto). Sadutusta on käytetty menestyksellisesti vuoden ikäisistä vanhuksiin. Oppilaat ovat saduttaneet toisiaan. Aikuisetkin ovat saduttaneet toisiaan ja näin kuunnelleet toisensa muistoja, kokemuksia vanhemmuudesta ja esimerkiksi työssä löytyneitä oivalluksia.

On huomattu, että sadutus tuo eniten tietoa kun saduttaa lasta säännöllisesti, useampia kertoja. Silloin saa kuulla, miten lapsi ajattelee, mitkä ovat kulloinkin päällimmäiset ajatukset. Se antaa rakennusaineita oman identiteetin rakentamiseen. Lapsi tottuu kertomaan näin myös muissa tilanteissa ajatuksistaan muille ja itseluottamus kasvaa. Sadutuksessa kaikkein hauskimaksi on osoittautunut yhdessä oleminen ja iloitseminen sekä toisen uudenlainen kohtaaminen, joka luo yhteisöllisyyttä!

Innostavia sadutushetkiä toivottaen,

Liisa Karlsson

Helsingin yliopisto

s-posti: liisa.karlsson@gmail.com

LISÄTIETOA sadutus-menetelmästä ja sen vaikutuksista sekä lasten omista kertomuksista (tilaukset: lapsetkertovat@gmail.com):

- <https://lapsetkertovat.org/>
<https://lapsetkertovat.org/www.edu.helsinki.fi/lapsetkertovat> Näiltä Internet-sivustoilta löytyy aiheesta monia artikkeleita, keskustelupalsta, lasten kertomuksia ja leikkejä, lisää tutkimuksia ja julkaisuja sekä ajankohtaista tietoa. Käy ehdottomasti katsomassa!
- **Lapsinäkökumablogi**, kiinnostava uusi artikkeli torstaisin (voit myös hakea hakusanalla sadutus) <https://lapsinakokulma.wordpress.com/>
- **Sadutus Avain osallisuuden toimintakulttuuriin** (L. Karlsson) PS-kustannus 2014. (Uusittu perusteos sadutuksesta ja sen soveltamisesta sekä vaikutuksista.)
- Sadutus siltana kotoutumiseen, kohtaamiseen ja toisen kulttuurin ymmärtämiseen. Teoksessa: **KOTO - Kohtaamisia taidolla ja taiteella - Kielten ja kulttuurien yhteisöllistä oppimista ja kotoutumista** (toim. Karlsson, Lastikka & Vartiainen) 2018: <https://koto-hanke52.webnode.fi/> (tilaa: lapsetkertovat@gmail.com)
- **Sadutus koulussa ja narratiivinen tietäminen - teoriaa ja kokemuksia** (Karlsson, L.) 2013 Puheenvuoroja narratiivisuudesta opetuksessa ja oppimisessa. Ropo, E. & Huttunen, M. (eds.). Tampere: Tampere University Press, p. 171-198 28.
- **Sinun, minun, meidän mango. Sadutusta yli kulttuurirajojen.** Karlsson, L. & Levamo, T-M. & Siukonen, S. (toim.) 2007. Helsinki: Taksvärkki ry. (Sadutus kansainvälisyyden edistäjänä eri maissa.)
- **Sukelluksia lapsinäkökulmaiseen tutkimukseen ja toimintaan** (toim. L. Karlsson & R. Karimäki). 2012. Suomen kasvatustieteellinen seura. Kasvatusalan tutkimuksia 57.

Lisäksi kannattaa tutustua:

- **Leikkivät tutkijat.** Video ja kirja (M. Riihelä). Edita 2000. (Uutta tietoa teoriassa ja käytännössä lasten luovuudesta sekä siitä, miten toiminta pienten lasten kanssa voi pohjautua saduttavalle toimintatavalle, lasten ajatuksille ja miten toimintaa voi itse kehittää.) Video on Youtubessa: <https://www.youtube.com/watch?v=WoBAXfWE-AA&t=33s> (tilaa: lapsetkertovat@gmail.com)
- **Yhdessä lasten kanssa – seikkailu osallisuuteen.** (T. Stenius & L. Karlsson) MLL 2005 (Askeleet osallistavaan ja saduttavaan toimintaan lasten kanssa), nettiversio: http://www.edu.helsinki.fi/lapsetkertovat/Julkaisut/Stenius_Karlsson_Yhdessalastenkanssa.pdf
- **Välkkeitä, valoja ja varjoja – kertomuksia lasten hyvinvoinnista.** Karlsson, L., Puroila, A-M. & Estola, E. (ed.) (2016). Oulu: N-Y-T-NYT Oy
- **Lapselle puheenvuoro. Ammattikäytännön perinteet murroksessa.** (L. Karlsson) Edita 2000 (Kirjassa on analysoitu lasten omaa kertomakulttuuria ja sitä, mitä tapahtuu kun

ammattilaiset ryhtyvät saduttamaan.)

LASTEN OMIEN SATUJEN KIRJOJA (tilaa: lapsetkertovat@gmail.com):

- **Korvaan päin – Lasten satujen kirja.** 1-12 -vuotiaiden lasten omia satuja 5000 sadun arkistosta. Rungas värikuvitus. Lapset kertovat ja toimivat ry. 2008. Katso tarkemmin ja tilaa: http://www.edu.helsinki.fi/lapsetkertovat/Julkaisut/Korvaan_pain.html
- http://www.edu.helsinki.fi/lapsetkertovat/Sadutus/sadutus_paa.htm

LASTEN OMIA KERTOMUKSIA DVD:llä / VIDEOILLA (tilaa: lapsetkertovat@gmail.com) :

- **Pättäni lapset kertovat tarinoitaan erityisopettajalle.** Kempainen, K.(toim.) (2000). Helsinki: Filminova, Stakes. (Dysfaattisten lasten sadutuskokemuksia.)
- **Kerro satu I ja II ja III** (Seitsenosainen video/DVD-sarja sadutuksesta). Tell a Story (englannin kielinen versio) Riihelä, M. (1997/ 2008). Helsinki: Stakes.
- **Qissah Wa Tawassul - Satusilta - Kotka – Beirut** Riihelä, M. (toim.) (2002/2008) Filminova, Stakes. (Kansainvälinen lasten satukirjeenvaihto.
- **Mitä jos satu olisi lunta** Leed, K. (ohjaus), Suomen Elokvakontakti.

Tervetuloa tiedotuslistalle!

Lapset kertovat ja toimivat (LKT) verkoston tarkoituksena on edistää, kehittää, uudistaa sekä tukea yhteistoiminnan kehittämistä ja lapsi- ja lapsuudentutkimusta siten, että erityisesti lasten näkökulmat sekä hiljainen tieto ja osallistava toimintakulttuuri ja yhteisöllisyys tulevat esille. Toiminnassa hiotaan myös omia kuuntelemisen välineitä työikäisille ja vanhuksille.

Lähtökohtana LKT:n edistämässä toiminnassa on yhteisöllisyys, ihmettelevä ote, saduttava toimintatapa, lasten aito osallistuminen toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen sekä leikki ja ilo. Tarkoituksensa toteuttamiseksi LKT:

- toimii verkostomaisesti
- järjestää kulttuuri-, keskustelu- ja koulutustilaisuuksia sekä seminaareja ja juhlia
- harjoittaa tutkimus-, kehittämis-, tiedottamis- ja julkaisutoimintaa (oma julkaisusarja)
- tekee aloitteita viranomaisille ja muille tahoille
- on yhteistyössä alan järjestöjen ja muiden tahojen kanssa sekä
- tekee kansainvälistä yhteistyötä.

LIITY JÄSENEKSI ja / tai ilmaiselle sähköpostilistalle:

- Yhdistyksen ylläpitämä nettisivusto: <https://lapsetkertovat.org/>
arkisto ja tietopankki: www.edu.helsinki.fi/lapsetkertovat
lapsetkertovat@gmail.com